

דברי מאיר

מאוצרותיו של הרדה"ג רבי מאיר סנדר שליט"א

מו"צ בירושלם תובב"א ומה"ס 'דברי מאיר' ועוד

בס"ד

כסלו התשפ"א

גליון מס' 27

השיעור השבועי בהלכה ואגדה של מורנו הרב שליט"א אי"ה מידי יום רביעי בשעה 18:15 בבנין 'הישיבה הגדולה - בית וגן' רח' החיד"א 23, בית וגן - ירושלים

פנינים ופרפראות

על פרשות השבוע שבהודש זה

דבריהם הם זכרונם

פרקי חיים מרבותינו הקדושים שיום פקידת שנתם בהודש זה

| פרשת תולדות |

וַיַּעֲמֵר יַצְחָק לְחַ' לְנֶכְחַ אִשְׁתּוֹ. כִּי עָקְרָהּ הוּא (כה. כא)

במסכת ברכות (ד:), איתא, שכאשר מתפללים בנוכחות החולה, אין צורך להזכיר את שמו, כמו שמצאנו אצל משה רבינו שהתפלל על מרים "א-ל נא רפא נא לה", בלי להזכיר את שמה. אבל כאן חשש יצחק שאם יצטרך להזכיר את שמה, הרי יזכיר את שם הוריה הרשעים, והוא לא רצה להזכיר את זכרם כשמתפלל עבורה - לכן התחכם להתפלל "לנוכח אשתו", בכדי שלא יצטרך להזכיר את שמה ושם הוריה... (לנפש חיה)

| פרשת ויצא |

וְשָׁבְתִי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי (כה. כא)
"שלום מן החטא" (רש"י).

- מדוע לא פירש רש"י את הפסוק כפשוטו, שישוב בשלום לבית אביו? ברם, אם כך הלא צריך היה לומר: "והשיבני בשלום", כשם שאמר קודם: "ושמרני", ונתן לי". מסתבר איפוא, שאין זו תפלה לה' יתברך כי ישיבני בשלום לבית אביו, אלא הכוונה היא ל"שלום מן החטא", שהרי זה כבר תלוי באדם עצמו, כמו שאמרו חז"ל (ברכות לג:): "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים". לפיכך נאמר: "ושבתי" - אני עצמי אשתדל לשוב שלום מן החטא... (ויכתוב משה)

| פרשת וישלח |

וַיְהִי לַי שׁוֹר וַחֲמֹר (כז. ו)

"ויהי לי שור וחמור - שור, זה יוסף, שנאמר (דברים לג, ז), בכור שורו הדר לו. חמור, זה יששכר, דכתיב (בראשית מט, יד): יששכר חמור גרם" (בראשית רבה פרשה עה פסקא יב).

רמז נפלא בפסוק זה אמר הגאון רבי משה לוי זצ"ל: "ויהי לי" - כשיש לי צרות, שכל 'ויהי' לשון צער הוא (מגילה י:), אז מה תקנתי? "שור וחמור" - היינו, צדקת יוסף ותורת יששכר הם המגינים בעדנו להצילנו... (ע"פ פניני הפרשה)

| פרשת וישב |

וְגַם פֶּה לֹא עָשִׂיתִי מְאוּמָה. כִּי שָׁמוּ אֹתִי פְּבוֹר (מ. טו)

- יוסף טען לשרי פרעה, שהוא לא פשע ולא חטא במה שמייחסים לו, "כי שמו אותי בבור" - עצם העובדה שכלאו אותי בבור, היא ראיה ניצחת ששקר טפלו עלי, אחרת, היו הורגים אותי...

כעין זה, מספרים הלצה משמחת שרווחה בין האסירים שבמחנה העבודה בסיביר: אסיר חדש "התקבל לעבודה"... התמקם בצריף שלו, וניסה לעכל את רוע הגזירה. חברי הצריף שלו הסתקרנו ושאלוהו, כמה שנים גזרו עליו להיות כאן. הוא השיב, שקצבו לו חמש עשרה שנה.

למשמע תשובתו, התפלאו עוד יותר: מה חטאת ומה פשעך? ענה להם חברם: "לא עשיתי כלום"... פנה אליו אחד האסירים הוותיקים: ראה ידידי, על 'כלום' - מקבלים עונש של עשר שנים. אם קיבלת חמש עשרה שנה - כנראה שבכל זאת עשית משהו"...

(ע"פ מלאכת מחשבת)

י' כסלו - היארצייט של מרן הגאון ר' משה מרדכי אפשטיין זיע"א, ראש ישיבת סלבודקא ומייסדה בארץ ישראל - בחברון (נפטר בשנת תרצ"ד). היה מגדולי ראשי הישיבות, ונשא על לוח לבו את הישיבה הקדושה בעת החורבן הנורא בשנת תרפ"ט. זיע"א

עשרים שנה אחריו (שנת תשי"ד), באותו יום, נפטר גיסו - מרן הגאון ר' איסר זלמן מלצר זיע"א - מח"ס "אבן האזל". היה ידוע בגאונותו המופלאה, ונהרו אליו מכל הישיבות צורבים לפלפל עימו, והיה בעל מידות נפלאות.

מסופר עליו (בספר 'בדרך עץ החיים' ועוד) שבכל פעם שאיזה בחור שאל שאלה 'לא לענין' - היה מבקש שקט, ואומר: "אני אסביר לכם מה הוא מתכוין לשאול"... ואז היה אומר קושיא נפלאה על הסוגיא, כדי לא לבייש את הבחור.

על גודל חשבון הנפש שלו **שמעתי ממרן הגרב"מ אזרחי שליט"א מעשה מופלא** [וכעת נדפס בספרים], שהיה מנהגו לעבור ב'מחנה יהודה' בכל בוקר - כיון שהיה גר ליד 'נחלאות' מעבר אחד של השוק, ו"עץ חיים" שוכנת מעבר השני ברח' יפו - ובדרכו היה נותן כמה פרוטות לעני אחד. יום אחד כשחזר מהישיבה חיממו אצלו חלב בבית, והחלב גלש, ואז עשה חשבון נפש ונזכר שלא נתן באותו היום את הצדקה לעני - ומצא שהפרוטות הללו התקזזו בחלב שנספך [באותו סכום]... ורואים מזה את מחשבות הצדיקים שסתם אדם היה אומר: "מי לא השגיח לכבות את האש?" וכדומה. זיע"א.

י"ב כסלו - היארצייט של הרה"ק ר' אברהם דב מאוריטש זיע"א, בעל ה"בת עין" (נפטר בשנת תר"א), שהיה רבה של העיירה 'אוריטש' שבאוקראינה ותלמיד מובהק של הרה"ק ר' לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א, ואח"כ עלה לצפת.

יודע שבשעת רעידת האדמה הגדולה בצפת ארבע שנים טרם פטירתו (תקצ"ז) - היה אז בבית מדרשו בתפילת המנחה ואמר: "כל מי שיחזיק באבנט שלי יציל!" וכן היה, שנחרב חצי בית המדרש, והתקרה מעליו ומעל תלמידיו - נשארה כמו שהיתה [רעידת אדמה זו הרעישה את העולם כולו - כיון שהעיר צפת בנויה בהר, והבתים נתגלגלו זה על זה. ומרן ה"חתם סופר" זיע"א בדרשותיו המייחס לזה].

ובבין הזמנים מנ"א האחרון (תשע"ט) זכיתי להיות כמה ימים בצפת, וראיתי את בית מדרשו שעומד כך עד היום, וכתוב שם כל המעשה. ספרו "בת עין" עמוק בקבלה, ומסודר לפי סדר התורה ונדפס הרבה. זיע"א.

ת.נ.צ.ב.ה.

(מתוך שיעור - יג כסלו תש"פ)

שואלין ודורשין

הלכה, אגדה ומנהג
בענייני דינא

• מקום הדלקת נר חנוכה למי שאינו נמצא בביתו •

< מקום ההדלקה - היכן שאוכלים או שישנים

הנה דין זה האם מדליקים במקום שאוכלים או שישנים הוא נידון עתיק, ובעצם זה מחלוקת הרשב"א והרא"ש (ע' קונטרס "נרות חנוכה" שחיברתי בס"ד, סעיף א' באריכות כל המקורות), **שלהרשב"א והשו"ע עיקר מקום ההדלקה הוא היכן שישנים, ולהרא"ש והרמ"א במקום שאוכלים.** ובזמנינו נדרשו לזה הפוסקים הרבה, כיון שפעם לא היו פנימיות של ישיבות ולא היה מצוי נסיעות ממקום למקום כל כך [וכמו בימינו בן כרך שהלך לעיר, שלא דנו בזה המ"ב והאחרונים הרבה, כי לא היה מצוי שאדם יסע בפורים עם עגלה וסוס מירושלים לב"ב וכדו', וכמו שכתב המ"ב שזה לא מצוי עיי"ש]. וכששאלתי דינים אלו למרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א לימדני אותם באריכות, ומזה אני יודע אותם - ע' קונטרס "מצוות הפורים"]. ולמעשה דעת מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל - וכן שמעתי מחתני מו"ר מרן הגר"ע אויערבך שליט"א, שיש להדליק במקום שישנים, וכמו הרשב"א, וטעמו שלהדליק במקום שאוכלים זה כמו שידליק בפתח מסעדה שאכל בה שאין זה קביעותו [כמו שמעיר הבה"ח עקיבא רזן שיחי', שגם בחורי ישיבות אכלו פעם אצל בעלי בתים שונים ואין זה קביעותם]. ודעת מרן הגר"ח פיינשטיין זצ"ל ועוד שיש להדליק במקום שאוכלים [וכמו שמעיר הבה"ח ר' דניאל הירש שיחי' - עפ"י מה שהזכרנו בשיעור הקודם שיכול להדליק בביה"ח ליד מיטתו עיי"ש]. ואמר לי מרן הגר"מ אזרחי שליט"א [זכורני שאמר לי באירוסין בעיר אופקים], שבישיבות נוהגים להדליק במקום שישנים [ודעת מרן הגר"ש אויערבך זצ"ל - יש אומרים בשמו במקום שאוכלים, וי"א בשמו במקום שישנים - ע' כל המקורות בקונטרס הנ"ל]. ולמעשה: **הרוצה לחשוש לכל הדיעות, יאכל דבר מה במקום שישן, ובכך יוצא שפיר לכו"ע,** וכמו שפסק מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א אין שיעור לאכילה זו, אלא יאכל מה שרגיל עוגות או תבשיל וכדו'.

< נוסע אחר ההדלקה ממקום למקום

השאלה הנפוצה ביותר בחנוכה היא: מה הדין כשנוסע לאחר ההדלקה למקום אחר היכן ידליק? והנה העצה שלי להם היא לסדר את היום כך שלא תהיה שאלה - שאם רוצים לנסוע לבית באותו לילה, שישעו קודם ההדלקה וידליקו שם וישנו שם [יש להעיר, שהשינה או האכילה זה מדבר על היום שאחרי ההדלקה - כי היום מתחיל מהלילה והיינו שיאכל או ישן אחר ההדלקה. עוד יש להעיר, שכל דין זה כי צריך שהמקום שמדליק יתייחס אליו, וכמו שאמרתי בשבוע שעבר, ולכן כל נידון זה מה מתייחס אליו יותר - כי בלאו הכי שידליקו כולם על "גשר המיתרים" ויהיה להם "פרסומי ניסא" הכי גדול].

אך כשלא עשו כן והדליקו במקום הראשון - יאכלו שם דבר מה [כי לישון שם לא יועיל שצריך כמה שעות - וכמו ששמעתי ממו"ר מרן הגר"ע אויערבך שליט"א - כי בלאו הכי אין זה קביעותו בשונה מברכת התורה וכדו' שמועיל לישון חצי שעה על מיטתו, כי שם זה דין הפסק, וכאן זה דין קביעות] או שישנו מעט במקום ההדלקה (ע' "נטיע גבריא" - חנוכה). ובדיעבד יסמכו על האכילה או על השינה של היום הקודם - כן אמר לי הגר"א'ל שפירא שליט"א משגיח דישיבת פוניב' לצעירים ששמע מפוסקים [ומה ששואל הבה"ח יהודה שקדי שיחי': מה הדין באדם שנמצא בטיסה היכן ידליק? הטוב ביותר שידליק פנס במקום מושבו (ע' שיעור קודם - חנוכה-א', גליון 100 באריכות), וכמו שמעיר הבה"ח ר' דניאל הירש שיחי', שזה צריך להיות נורת ליבון שדומה לאש (ע' שם, וכן הסכים מוריניו הגר"א יג'ר שליט"א). ומה ששואל הנ"ל: האם יש לזה דין נר? מדובר כאן בדיעבד, שזה מה שיכול לעשות].

< נוסע לשבת

אמנם שמעתי ממו"ר מרן הגר"ע אויערבך שליט"א שזה הכל ביום חול, אבל שבת נקראת קביעות חשובה, שאדם אומר: "אני נוסע לשבת", ולכן בליל ש"ק [כמוכן בערב שבת] ידליק במקום שעתידי לאכול או לישון וכו"ל, ובמוצ"ש יכול להדליק שם גם כשנוסע אח"כ מיד [אחרי חצי שעה כמוכן - יש להעיר שאנשים מתבלבלים בין דין שידלק חצי שעה, לבין לשבת חצי שעה ליד הגרות שזה לא מעכב, ונדבר עליו שבוע הבא בעו"ה], כי בזה שפיר הולכים אחרי היום הקודם. אמנם דעת מרן החזו"א זיע"א שישע לביתו וידליק שם וכמוכן כשהוא לא מאוחר מדי [או שיאכל מלווה מלכה במקום שהיה בשבת - ע' בקונטרס הנ"ל].

< בחורים בישיבה קטנה שנוסעים לביתם

וגם נפק"מ בכל זה לבחורים מייש"ק שנוסעים בערב לביתם - ולמעשה ב"הליכות שלמה" למרן הגר"ש אויערבך זצ"ל מבואר שידליקו בישיבה בזמן, ויסמכו על זה שאוכלים שם ארוחת ערב. ולמעשה נראה שסבב באופן כללי שהיכן שאדם נמצא בשעת ההדלקה שם ידליק, בשונה מדעת מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל עפ"י הפרי חדש שנוקבע מקומו לפי רוב ימי החנוכה (ע' בקונטרס הנ"ל). (מתוך שיעור - יג כסלו תש"פ)

אורחות צדיקים

סיפורי מופת והנהגות קודש
מגדולי ומאורי הדור שליט"א

מגדולי ומחשובי האדמו"רים בדורנו הוא כ"ק מרן אדמו"ר מויז'ניץ (מרכז שליט"א (נולד ב-ה' כסלו התשי"ח), בן כ"ק האדמו"ר ר' משה יהושע - בעל ה"ישועות משה" מויז'ניץ זי"ע, וחבר מועצת גדולי התורה של אגודת ישראל'.

הנהגתו את צאן מרעיתו היא מלכותית וייחודית מאד, בשיטת ה"שוואנצונעס" [ביידיש: 'זנבות' - כלומר התבטלות גמורה] הקדושה, ומאידך הוא משמש לכלל חסידיו כאב אוהב ורחום.

לאחרונה, לקראת הימים הנוראים, ביקש מכל אחד מחסידיו להרים תרומה 'פדיון נפש' על סך 26 ש"ח - כמנין שם הוי"ה - כסגולה לשמירה והגנה מפני נגיף ה'קורונה' רח"ל.
"עוד יגובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו", אמן.

צילום: יהושע פרוכטר

מכתבי תורה והוראה

שהשיב מורנו הרב שליט"א

מדוע לא אוכלים את גיד הנשה "זכר לנס"

בס"ד, יום א', י"ז כסלו תשע"ט

**כבוד הגאון ר' אשר אנשיל שוורץ שליט"א
בעל "מעדני אשר",
שלום וברכה וישר כח!**

בגליון פרשת וישלח תשע"ט דנתם, למה אין מצוה לאכול את גיד הנשה זכר לנס? ופלפלתם בטוטו"ו.

יש לתרץ עוד על פי מה שכתב בזוהר הקדוש (וישלח קע): בתרגום ללשון הקודש: "לפי שיש באדם רמ"ח איברים כנגד רמ"ח מצוות שבתורה שניתנו לעשות וכו', ויש באדם שס"ה גידים וכנגדם שס"ה מצוות שאסור לישראל לעשותם וכנגד שס"ה מות השנה - והרי תשעה באב אחד מהם שהוא כנגד הס"מ שהוא אחד מאותן שס"ה מלאכים, ולפיכך אמרה תורה: על כן לא יאכלו ישראל את גיד הנשה, את - לרבות ת'שעה א"ב שאין אוכלין ואין שותין בו".

ולפי זה מבואר שזה סוד גדול על אי אכילה, ולכן דוקא כתבה התורה לא לאכול, ולא כן לאכול בזמן מסויים, ודו"ק.

**בכבוד רב ובברכה, ידיך עוז
מאיר סנדר, פעה"ק ירושלם ת"ו**

הצטרפו עכשיו לרשימת התפוצה

וקבלו את הגליון אל תיבת הדוא"ל שלכם
שלחו את המילה "הצטרפות"
לדוא"ל המערכת: divreymeir@gmail.com

פורטל התוכן הרשמי של מורנו הרב שליט"א

< ארכיון גליונות 'דברי מאיר' < ארכיון שיעורי מוה"ר שליט"א < הודעות < גלריות < שאלות למוה"ר שליט"א < ועוד

או בלחיצה על הקישור: **מכון 'דברי מאיר'**

כנסו לכתובת: <https://5e1c4309dd0b6.site123.me/>